

Er zit muziek in ons vak

Een terugblik op zestig jaar VGN

De VGN bestaat zestig jaar. In vrijwel de gehele naoorlogse ontwikkeling van het geschiedenisonderwijs speelde de vereniging een rol van betekenis. Als aanjager van discussies, als broedplaats van ideeën en met name als verdediger van het vak en zijn bevlogen beoefenaren. De geschiedenis van de VGN is niet in één zin samen te vatten, maar met een beetje goede wil wel in twintig punten.

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.

Kleio (of Clio) is zoals we allemaal weten een van de negen muzen uit de Griekse mythologie. Voor ons als VGN is deze godin van kunst en wetenschap al zestig jaar een inspiratiebron. Zij houdt het vuur van ons vak brandend. Kleio betekent zoveel als ‘verkundigende’. Zij is de godin van de geschiedschrijving, die ze door haar gezang verheerlijkt. Ja, er zit muziek in dat prachtige vak van ons. Vorig jaar tijdens de zomervakantie kocht ik bij een van die geweldige antiquariaten die Nederland nog rijk is het prachtige boek *Herodoot van Halikarnassus’ negen boeken der historien, gezegt de musen*. Dit door Olfert Dapper in 1665 uit het Grieks vertaalde boek van Herodotus van Halicarnassus (ca. 485-420 v.Chr.) is een sensatie. Hij vertelt op zeer onderhoudende wijze over alle volken vanaf 685 v.Chr., het begin van de regeerperiode van koning Gyges van Lydië, tot aan de Perzische Oorlogen in de vijfde eeuw v.Chr. Hij doet diepgaand onderzoek en maakt onderscheid tussen ‘oorzaak’ en ‘gevolg’, de meest basale vaardigheid van een historicus, naast het ‘vertellen’. Hij streeft naar onpartijdigheid en hoewel zijn historische kritiek in onze ogen nog onvolkomen is, heeft hij de maatstaf en de ingrediënten gegeven voor historisch denken en redeneren: onderzoeken, verklaren, beeldvormen en betekenis geven.

Leraar van het leven

Sinds Cicero (106-43 v.Chr.) wordt Herodotus de vader van de geschiedschrijving genoemd. Cicero borduurde voort op bovengenoemde laatste stap van het historisch denken en redeneren. Van hem is de uitspraak ‘Historia est Magistra Vitae’ afkomstig, oftewel: ‘De geschiedenis is de leraar van het leven.’ De opvatting dat de studie van het verleden moet dienen als een les voor de toekomst, was een belangrijke pijler van de klassieke,

middeleeuwse en renaissance geschiedschrijving. Voor de Grieken betekende vergeten worden door het nageslacht het ellendigste dat je kon overkomen. De vergetelheid betekende voor hen de dood. Daarom kenden zij een grote waarde toe aan het (her)denken. Dat is immers het levend houden van het voorgeslacht. Op wat voor manier levend houden? Door het woord. Gesproken en geschreven. Het draaide bij de Grieken om het denken, maar het ging om het leven. Het levend houden van de geschiedenis, omdat het leven niet zonder geschiedenis begrepen en geleefd kan worden.

Deze gedachte kenmerkt ook dat andere volk uit de oudheid: de Joden. De Joodse opvatting over geschiedenis, die eeuwenlang de westerse cultuur mede bepaald heeft, wordt prachtig uitgedrukt in een uitspraak in de Talmoed: ‘Vraag niet wat je aan kennis hebt, maar wat kennis met je doet.’ Rabbijn Awraham Soetendorp zei over de kern, de essentie van het geschiedenisonderwijs binnen de Joodse gemeenschap: ‘Wat bovenal de drang tot overdracht aan kennis heeft bepaald, is de wetenschap dat alles van je weggenomen kan worden. Maar wat niet van je weggenomen kan worden, is wat je bent.’

Sarcofaag met beeltenis van Clio uit de tweede eeuw na Christus. Clio is een van de negen muzen uit de Griekse mythologie. Haar naam betekent ‘verkundigende’. Ze is de muze van de verheerlijking door het gezang en dus ook muze van de geschiedschrijving. Bron: Louvre.

Kennis van de bron

Dit brengt ons opnieuw bij de laatste stap van het historisch denken en redeneren: betekenis geven en handelen (gedrag). Zolang je weet waarom je leeft, zolang je weet wat de bron is van je eigen bestaan, wil je leven. Bij de Joden is alles weggenomen in een eeuwenlange geschiedenis van lijden. Wat hielden ze in hun naakte nood over: kennis van de bron, kennis van de wortels van hun bestaan. Niet wat ze hadden, maar wat ze waren was bepalend. ‘Volgend jaar in Jeruzalem.’ Deze zin is een deel van het gebed dat de Joden elk jaar zeggen op twee van hun feestdagen: de Grote Verzoendag en het Joodse Pasen. ‘Volgend jaar in Jeruzalem’ drukt het eeuwenoude verlangen uit om te vertrekken uit de diaspora, vanuit de vele landen waarover de Joden verspreid zijn, en terug te keren naar het gebied dat hun in de Bijbel beloofd is. In essentie is met het bovenstaande de kern, het *kèrugma* (het Griekse woord voor verkondigen), van ons vak gegeven. Alle geschiedenislessen die niet gaan over het *léven* van onze leerlingen, raken niet de kern van ons vak. Geschiedenis raakt immers aan de identiteit van de leerling zelf. Deze eigen identiteit van de leerling wordt gevormd in relatie tot de ander, de wereld en het vreemde. Ik heb in de kolommen van *Kleio* al menigmaal die andere Griek, Plato, aangehaald. Hij schreef in de *Meno*: ‘Wat is de leraar zonder leerlingen?’ Naar mijn diepe overtuiging kunnen we deze uitspraak ook omdraaien: Wat zijn de leerlingen zonder leraar? Socrates schreef: ‘Onze jeugd heeft tegenwoordig slechte manieren, minachting voor het gezag en geen eerbied voor ouderen. (...) Jonge mensen spreken hun ouders tegen, houden hun mond niet in gezelschap en tiranniseren hun leraren. Jongeren geven de voorkeur aan kletspraak in plaats van studie.’ Ik ben het er niet mee eens. U wel?

Voor het vak of voor docenten?

De geschiedenisleraar heeft sinds Herodotus bijgeleerd. De Belgische cultuurhistoricus Jo Tollebeek publiceerde in 1990 een mooi boek met een nog mooiere titel: *De toga van Fruin*. De titel verwijst naar een zin van Jan Romein: ‘We zijn allen voortgekomen uit de toga van Fruin.’ De metafoor staat voor de historische revolutie: het ontstaan van universitaire geschiedbeoefening, een universitaire beroepsgroep met subfaculteiten en leerstoelen. Van de historisten leerden we de ontdekking van de ‘vreemdheid’ van het verleden. Het heden is iets anders dan geactualiseerd verleden. En naast de historiciteit van het verleden is er een historiciteit van het heden. Het gebruik van ‘de historische methode’ is het basisgereedschap van elke historische onderzoeker sinds Fruin. De leraar gebruikt deze ‘historische methode’ met zijn leerlingen op hun niveau. Twintig jaar geleden verscheen er zowaar een

doctoraalscriptie over de VGN. Het vraagteken achter de titel van deze doctoraalscriptie van Anita Pijpelink is intrigerend: *De VGN 1958-1998: op de bres voor het vak of voor de docenten?* Inmiddels moge duidelijk zijn dat dit vraagteken geen lang leven beschoren is. Het vak en de docenten vormen een Siamese tweeling. Bij dertig jaar VGN schreef Joke van der Leeuw een mooi en informatief artikel over de geschiedenis van de

‘Alle geschiedenislessen die niet gaan over het *léven* van onze leerlingen, raken niet de kern van ons vak’

vereniging onder de titel ‘Continuïteit en verandering. Dertig jaar VGN’. In hetzelfde nummer schrijft Dik Verkuil over ‘1959-1989. Dertig jaar geschiedenisonderwijs’. Bij het veertigjarig jubileum schreef Anita Pijpelink een overzichtsartikel: ‘Dat de VGN moge bloeien tot in lengte van dagen.’ In 2008, bij het vijftigjarig jubileum, werd in een aantal artikelen opnieuw teruggeblikt en vooruitgeblikt aan de hand van de grote thema’s in het geschiedenisonderwijs. Dit verhindert ons niet om de inmiddels zes decennia tellende geschiedenis van de VGN nog eens op te halen.

Nationale geschiedenis

Op 14 en 15 april 1958 wordt in de Ridderzaal in Den Haag een bijeenkomst georganiseerd door de internationale organisatie Fraternité Mondiale ▶

Joke van der Leeuw-
Roord in de jaren
tachtig.

waarvoor ook historici uitgenodigd zijn. Deze organisatie wil verdraagzaamheid en begrip tussen de volken in de wereld bevorderen. Het onbegrip tussen de volken zou vooral veroorzaakt worden door het geschiedenisonderwijs dat te veel gericht is op de nationale geschiedenis. Tijdens deze bijeenkomst wordt het idee geboren om tot een vereniging van geschiedenisdocenten te komen. Zo ontstaat de VGN, als een niet-verzuilde organisatie. Tot aan de invoering van de Mammoetwet (1968) is de VGN een mannenclub van eerstegraads geschiedenisleraren, die lesgeven op een gymnasium, lyceum of hbs. In 1962 wordt het bestuur gevraagd plaats te maken voor een nieuwe, jonge generatie. In feite is er grote ontevredenheid en zelfs ruzie over de koers en passiviteit van het bestuur. Een groep jonge leraren, waarvan verschillende auteurs van de vernieuwende geschiedemethode *Wereld in wording*, pleegt een 'staatsgreep'. Evenals in de genoemde methode maken in het nieuwe bestuursbeleid politieke geschiedenis, namen en feiten plaats voor meer cultuur- en hedendaagse geschiedenis (bijvoorbeeld de Tweede Wereldoorlog). Mede onder voorzitterschap van Nico Maarsen ondergaat ook *Kleio* een gedaantewisseling. Geven gepromoveerde historici in de beginjaren een wetenschappelijke toon aan in de redactie van *Kleio*, nu komt er meer aandacht voor de geschiedenisleraar en zijn leerlingen.

De golf van maatschappelijke vernieuwing in de jaren zestig resonanceert in het VGN-bestuur in genoemde ontwikkelingen. Er ontstaan discussies over thematisch onderwijs in *Kleio Didactica*, dat sinds 1964 naast *Kleio* verschijnt. De ontzuiling en een nieuwe oriëntatie op de wereld spelen hierbij een rol. Opvallend is dat de vakdidactische discussie niet op de universiteit gevoerd wordt, maar in de bestuursvergaderingen van de VGN en in de artikelen in *Kleio Didactica* zijn een stimulans voor de discussies over vakdidactiek. Piet Fontaine, gepromoveerd in 1954, schrijft over wat we

later 'zelfwerkzaamheid' en 'historische vaardigheden' gaan noemen. Daarnaast is er een Gezelschap van vakdidactici.

De jaren zeventig

De doelstellingdiscussies over het geschiedenisonderwijs barsten los. Na het Doelstellingsrapport (1967) verschijnen het Brugklasrapport (1971) en het Onderbouwrapport (1976). Niet het vak of de leraar, maar de leerling vormt het richtsnoer voor didactische vernieuwingen. De Leidse didacticus Leo Dalhuisen, vooral bekend geworden door de methode *Sprekend Verleden*, publiceert in 1971 een brochure waarin hij de 'methode van onderzoek' propageert. De tegenreactie komt van de vakdidacticus Piet Gieles die met zijn pleidooi voor de belangrijke taak van de historicus om feiten te verzamelen stem geeft aan veel (oudere) leraren die nog altijd de klassieke doelen van het geschiedenisonderwijs huldigen. In 1973 publiceert de commissie Modernisering leerplan geschiedenis en staatsinrichting onder voorzitterschap van prof. dr. D.J. Roorda een rapport van honderd bladzijden. Verhitte discussies worden gevoerd over de opleiding van de geschiedenisdocent, de boedelscheiding tussen geschiedenis en maatschappijleer. Er verschijnen dikke VGN-rapporten om het geschiedenisonderwijs te laten aansluiten bij de leef- en denkwereld van de leerlingen. De discussie over het centraal schriftelijk eindexamen (cse), in 1967 begonnen en in 1982 verplicht ingevoerd, veroorzaakt een crisis binnen de vereniging: honderden leden zeggen hun lidmaatschap op omdat de VGN het cse niet had kunnen tegenhouden. De productie van de commissie Eindexamenexperimenten geschiedenis en staatsinrichting is bepaald indrukwekkend: in achttien lijvige brochures worden in totaal ruim tweeduizend bladzijden gepubliceerd over het onderzoek naar een cse geschiedenis. Het resulteert in een dik *Kleio*-nummer met proefexamens.

Kies exact

Vanaf 1982 is het cse geschiedenis verplicht geworden voor het voortgezet onderwijs. Er vindt een herstructurering plaats van de niet-verplichte pilotexamens geschiedenis. Verder valt de discussie op over de verhouding van Nederlandse, Europese en niet-westerse geschiedenis, maar ook over de verhouding tussen politieke, economische en sociale geschiedenis. Tegen de 'kies exact'-mentaliteit van de jaren tachtig verweert de VGN zich kranig. Vooral bij de stofkeuze, stofomschrijving en het ontwerpen van de examens heeft de VGN invloed. De historische structuurbegrippen worden in deze tijd vast verankerd in het geschiedenisonderwijs én in de geschiedenisexamens. Deze structuurbegrippen gaan – al dan niet onder andere namen – dé kern van het geschiede-

Een jaarvergadering in de jaren tachtig. Achter de tafel: Henk van Duysen, Wil Bouman, Tom van der Geugten, Roen van der Geest, Doky Verhagen.

nisonderwijs uitmaken. Het werken met bronnen, onderzoeksvaardigheden en historische benaderingswijzen zijn sindsdien niet meer verdwenen. Als er door de media, politiek of samenleving kritiek op het geschiedenisonderwijs geleverd wordt, gaat het meestal over de inhoud van de examens. In de kritiek wordt de nadruk op vaardigheden en het aanleren van een onderzoekende, analyserende houding soms afgedaan als ‘het aanleren van kunstjes voor apen’.

Joop Toebes promoveert in de jaren tachtig als eerste in Nederland op een vakdidactisch onderwerp, namelijk de stofkeuze in het geschiedenisonderwijs. Hierin wordt de in het geschiedenisonderwijs permanent terugkerende vraag gesteld: ‘Wat is de beste ordening van de leerinhouden om geschiedenis aan te leren?’

Vrouwengeschiedenis

Opvallend is de oprichting van een commissie Vrouwengeschiedenis in 1988, die vooral actief zal worden in de jaren negentig. In 1990 en 1991 gaat het cse ook over dit onderwerp. De vrouwen brengen het in de jaren negentig tot voorzitter van de VGN. Gedurende een decennium (1988-1997) komen mannen er als voorzitter niet aan te pas. Respectievelijk Zonneke Matthee, Joke van der Leeuw-Roord en H el ene Budé-Janssens zijn in deze tijd voorzitter van de VGN. Vooral Budé-Janssens steekt haar emancipatorische doelstellingen met de vereniging niet onder stoelen of banken.

Door de vernieuwing van de onderwijsstructuur in 1998 (invoering van het vmbo en de tweede fase) komen er opnieuw grote veranderingen in het geschiedenisonderwijs. De mavo gaat op in

het vmbo. De examens van mavo en havo/vwo, die tot de WIEG (Werkgroep Implementatie Eindexamen Geschiedenis en Staatsinrichting) parallel liepen, gaan sterk uiteenlopen. Eind jaren negentig komt de nadruk op het ontwikkelen van vaardigheden. De thematische aanpak in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs komt onder vuur te liggen. Het accent moet meer op de verwerving van historische overzichts-kennis liggen.

Berucht wordt het onderzoek van het *Historisch Nieuwsblad* in 1996 onder Tweede Kamerleden. Zoals in elke historische quiz gaat het hierin niet om stuctuurbegrippen als continuïteit en discontinuïteit, oorzaak en gevolg, maar puur om historische feiten: jaartallen en gebeurtenissen. Over het resultaat maakt menigeen zich vrolijk  n ongerust. ‘Tweede Kamer haalt onvoldoende voor proefwerk geschiedenis,’ kopt het *Historisch Nieuwsblad*. Het gemiddelde cijfer is een 4+.

Er is nooit een verband aangetoond tussen het resultaat van het onderzoek en de oplevende aandacht voor kennis in het geschiedenisonderwijs. Een feit is wel dat de in 1998 ingestelde commissie-De Wit adviseert om met iets als een canon in het onderwijs te komen. Hiermee keert de ‘chronologie’ weer terug. Natuurlijk was deze nooit verloren gegaan. De semi-concentrische methode met de chronologie heeft nooit het alleenrecht gekregen in het geschiedenisonderwijs, maar is wel dominant geworden en gebleven. De door de volgende commissie (commissie-De Rooy) uitgewerkte uitgangspunten van de commissie-De Wit is geen canon van encyclopedische feitenkennis. Onder andere namen en begrippen wordt voortgeborduurd op structuurbegrippen als beeldvorming en historisch besef. ►

Links: Joop Toebes (links) ontvangt de Huib de Ruyterprijs van VGN-voorzitter Nico Maarsen in 1986. Onder: Leden van de commissie Vrouwengeschiedenis in 1984, van links naar rechts: Maria Grever, Carla Wijers, Zonneke Matthee.

Tineke Bogaerts (links) zat 27 jaar in de redactie van *Kleio* en was onder andere eindredacteur en uitgever. Rechts de latere hoofdredacteur Jan van Oudheusden.

Tweede fase

In het eerste decennium van de eenentwintigste eeuw staan onderwijsvernieuwing en tweede fase centraal. De vorming van het vmbo, en de vernieuwde onderbouw krijgen aandacht. Commissies De Wit, De Rooy en Van Oostrom schrijven rapporten met gevolgen voor het geschiedenisonderwijs. Felle discussies ontstaan over geschiedenis als verplicht vak in profielen en het 'nieuwe leren'. En natuurlijk gaat het ook weer over het nieuwe examenprogramma, met onder andere de pilot Nieuw examen.

Ook in het tweede decennium van de eenentwintigste eeuw is het examen voor zowel het bestuur als voor *Kleio* een heikel onderwerp. Weer is er de discussie over de veranderingen in het examen-vak. Het overheidsinitiatief voor herziening van het curriculum (Onderwijs2032, Curriculum.nu) zet de VGN opnieuw aan tot het schrijven van visiedocumenten en aanbevelingen voor de praktijk van het geschiedenisonderwijs. In de publicaties *Bij de Tijd 1, 2 en 3* voert de VGN een intern debat met het oog op de buitenwereld van politici, media en vooral curriculumontwikkelaars. Er worden discussies gevoerd over de gevolgen en de toepasbaarheid van nieuwe (digitale) media in het geschiedenisonderwijs, en ook over wereld-, vrouwen-, interculturele, 'gevoelige' en controversiële geschiedenis.

Zestig jaar constanten

In de zestig jaar dat de VGN bestaat, zijn er punten die telkens terugkomen en die je min of meer als constante kunt zien. Ik noem er tien.

1. De relatie en discussies met de overheid over onder andere examen, opleiding, urenvermindering, leerplan, curriculumvernieuwing en leerstofkeus vertonen een opmerkelijke stabiliteit. In elke periode adviseert en becommentarieert de VGN inzake bovengenoemde onderwerpen. In alle perioden heeft de VGN zich actief bemoeid met de ontwikkelingen die 'van buitenaf' kwa-

men. De verhouding met de overheid vertoont zowel wat betreft intensiteit als succes een curve met pieken en dalen.

2. De organisatie van de leerstof is een punt dat nimmer van de agenda verdwijnt: moet de docent de 'hele geschiedenis' behandelen of een deel ervan, en welke keuzes moeten hierbij gemaakt worden?

3. De gedachtewisselingen over de gehanteerde methode om de leerstof te ordenen (cursorisch, semi-concentrisch of thematisch) keren met de regelmaat van de klok terug.

4. De door Havekes, Aardema & De Vries ontwikkelde werkvormen onder de noemer Actief Historisch Denken hebben een parallel met de lesvoorbeelden en -uitwerkingen in de reeks *Kleio Didactica* in de jaren zeventig en tachtig. Andere publicaties van rapporten en visies vinden vandaag een parallel in de VGN-publicaties *Bij de Tijd 1, 2 en 3*. In de periode 1959-1995 waren universitaire historici nauwelijks geïnteresseerd in het onderwijs.

5. Sinds de jaren tachtig is het cse op vooral havo en vwo de belangrijkste blikvanger van het geschiedenisonderwijs gebleven. De media, politiek en de samenleving bedoelen meestal de inhoud van de examens als er kritiek op het geschiedenisonderwijs geleverd wordt.

6. Het vak geschiedenis wordt in elke periode beïnvloed door opvattingen die in de politiek en de samenleving leven over gewenste doelen en inhouden van het geschiedenisonderwijs. De implementatie van de Canon van Nederland is hiervan een goed voorbeeld. In de context van hedendaagse maatschappelijke vragen over 'de identiteit van Nederland en de Nederlander' dient de Canon als antwoord op het veronderstelde tekort aan historisch en cultureel besef van leerlingen. Al in 1958, het jaar van de oprichting van de VGN, stelde de overheid een werkgroep in met als doelstelling dat 'het onderwijs rekening moest houden met maatschappelijke eisen'. Elke werkgroep ten bate van het geschiedenisonderwijs krijgt sindsdien stevast deze opdracht mee.

7. De spanning tussen thema en chronologie, tussen kennis en vaardigheden is een discussie zonder eind. Elke keer gaat het weer over het wat, waarom en hoe van het vak.

8. Er is een constante die eigenlijk een wet is: de wet van het behoud van stofoverlading. In de huidige discussie over Curriculum.nu staat de overladenheid van het curriculum centraal. Dit vraagt om een bezinning op onderwijsinhouden. Het is in de geschiedenis van de VGN niet anders geweest.

9. Altijd zijn er bedreigingen voor het vak van buitenaf door regeringsbesluiten. Dit speelt bij geschiedenis in de tweede fase, als keuzevak in de maatschappijprofielen en bij voorstellen voor vakkenintegratie.

10. Al zestig jaar is de VGN een professionele vereniging die opkomt voor de belangen van het vak geschiedenis en de leraren door nascholing en vorming (Didaktiekcommissie, conferenties, *Kleio*, commissies). Met de belanghebbende gesprekspartners (overheid en samenleving) wordt al zestig jaar overlegd over de gewenste structuur en inrichting van het geschiedenisonderwijs.

Wat verandert er in zestig jaar?

In zestig jaar tijd verandert er natuurlijk ook heel veel. Dit laten de volgende tien punten zien.

1. De relatie tussen leraar, leerstof en leerling krijgt een ander karakter. De rolverdeling van de leraar als de verteller en de leerling als de toehoorder verdwijnt voor een groot deel.

2. Leraar en leerling democratiseren door de toenemende emancipatie van de midden- en arbeidersklasse. 'De leerling wil tegenwoordig meepraten,' schrijft dr. P.F.M Fontaine in een nummer van *Kleio* in 1973.

3. Het perspectief van het geschiedenisonderwijs verandert ingrijpend. Geschiedenis is niet één verhaal, maar een discussie over verschillende visies en de onderbouwing daarvan. Geschiedenis onderwijzen wordt niet meer gezien als het eenduidig overdragen van kennis van 'wat in het verleden gebeurd is'.

4. Het (geschiedenis)onderwijs en de didactiek veranderen. Bij geschiedenis ontstaat een nieuwe conceptualisering van het schoolvak. In de vakdidactische literatuur van de afgelopen twintig jaar is de ontwikkeling van het vakspecifieke denken – in dit geval historisch denken en redeneren – centraal komen te staan.

5. Nieuw is de universitaire verankering van de geschiedenisdidactiek. Carla van Boxtel, hoog-

leer Vakdidactiek geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam, onderzoekt het leren en onderwijzen van geschiedenis in scholen en musea. Maria Grever, hoogleraar Theorie en Methoden van de Maatschappijgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, onderzoekt hoe ontdekkend leren multiperspectiviteit en historiciteit kan bevorderen.

6. Een groot aantal leraren op universitaire of hbo-lerarenopleidingen doet onderzoek naar of promoveert op vakdidactische onderwerpen. Een van hen is Arie Wilschut, die zijn onderwijsloopbaan ten dienste stelt van de didactiek van de geschiedenis. Jannet van Drie en vakdidactici aan de lerarenopleidingen zijn betrokken bij veel vakdidactisch onderzoek en promoties.

'De spanning tussen thema en chronologie, tussen kennis en vaardigheden is een discussie zonder eind'

7. De academisering en institutionalisering van de geschiedenisdidactiek neemt toe. Het Instituut voor Geschiedenisdidactiek en het Meesterschapsteam Geschiedenis zijn voorbeelden van activiteiten op vakdidactisch gebied.

8. De globalisering en de komst van migranten in de samenleving leiden tot een grote diversiteit aan bindingen die mensen leggen en onderhouden. De diversiteit aan nationaliteiten neemt enorm toe. Momenteel is een op de zes leerlingen in het voortgezet onderwijs van niet-westerse afkomst.

9. Het dominante nationaal-patriottische en politiek-feitelijke kader in het geschiedenisonderwijs bestaat niet meer. Het geschiedenisonderwijs is in de laatste decennia van de twintigste eeuw uitgebreid met sociaal-economische, lokale en mondiale geschiedenis en met de geschiedenis van 'gewone mensen'. Deze thema's en benaderingen vormen een vast onderdeel van het geschiedeniscurriculum. Hoewel de nadruk nog steeds ligt op nationale en Europese geschiedenis komt er meer discussie over wereldgeschiedenis.

10. De samenwerking tussen geschiedenis en de andere mens- en maatschappijvakken is niet bedoeld als een verzwakking van het eigen vak, maar als een versterking van het onderwijs voor de leerling.

De VGN is zestig jaar en springlevend. Vooral door de kwaliteit, het engagement en de passie van zoveel geschiedenisleraren. Achter al het gepraat over vaardigheden, doelstellingen, examens, onderwerpen en methoden staan in eerste en laatste instantie de leraar en de leerling. We zijn met het prachtigste vak van de wereld klaar voor de toekomst. Er zit volop muziek in ons vak. ■

Arie Wilschut met het rapport van de commissie-De Rooy in 2001.